

Den delvis slørede bunker for Jagdleitcenter Gyges i Gedhus på Fliegerhorst Grove i forsommeren 1945. På bunkerens tag ses resterne af 2 cm Vierlingstillinger (Flyvevåbnet).

Jagdabschnittführer Dänemark

Den 14. september 1943 blev funktionen 'Jagdabschnittführer Dänemark' oprettet på Fliegerhorst Grove og den 28. december rapporteredes enheden operationsklar. Jagdabschnittführer Dänemark havde Stab/Luftnachrichten Regiment 222 samt I./Ln.Rgt. 222 til rådighed på Grove.

Ved Jagdabschnittets Stab og I. Batallion var, ifølge det de skulle have været tildelt, begge stærkt underbemandet. Sammen med staben lå også 25. Kompanie, som var et teknisk kompagni med reparationsansvar for regimentets udstyr. Under kompagniet hørte Geräte Kolonne, der stod for udlevering af reservedele.

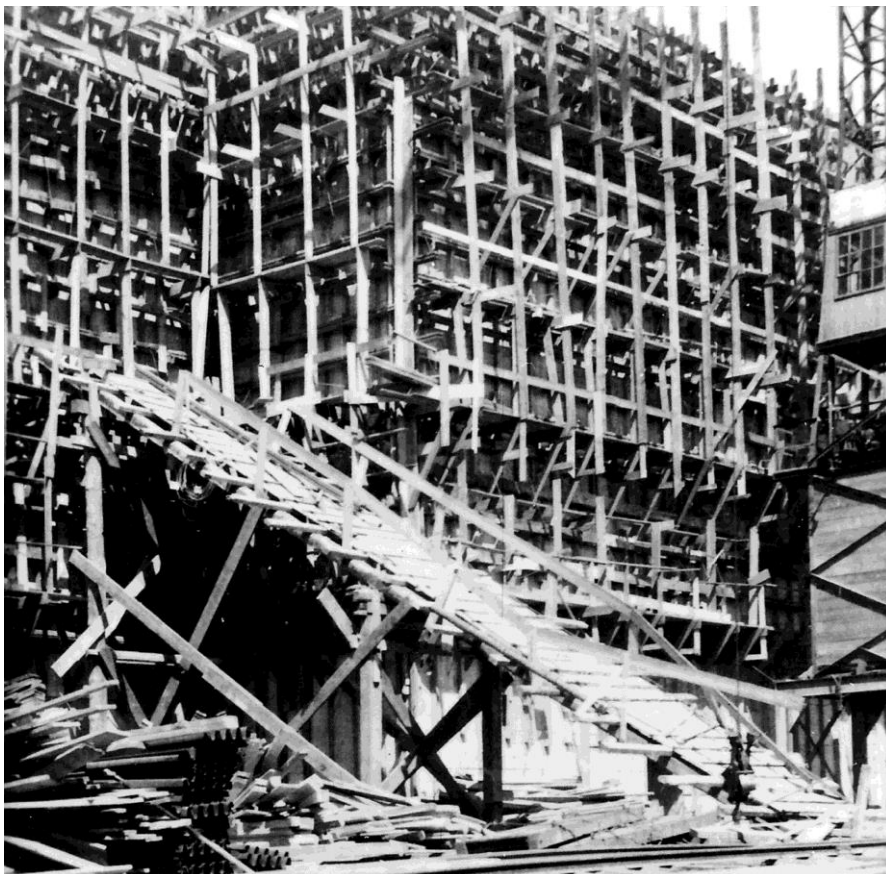
Jagdabschnittführer Dänemark havde fra vinteren 1944 til huse i en kæmpemæssig bunker med kodenavnet 'Gyges' i Gedhus i det ene hjørne af Fliegerhorst Grove. Bunkeren blev opført af Organisation Todt, der anvendte firmaet Karl Brandt til selve byggeriet. Firma Karl Brandt var hjemmehørende i Köln, men arbejdet blev udført af en underafdeling i Bremen. Det tyske firma allierede sig med et dansk firma fra Haderslev, N. Jürgensen, der hyrede dansk arbejdskraft til at udføre det manuelle arbejde.

Støbningen af bunkeren blev udført i en lang fortløbende operation for at forhindre støbeskel. Forskalningsbrædderne blev så varme, at man var nødt til at afkøle dem med vand for at forhindre, at de brød i brand. Brædderne kom iøvrigt fra Polen og Rusland. Selve cementen blev leveret fra DAC (Dansk Andels Cementfabrik i Aalborg) og ialt leveredes 6.000.000 sække cement. Armeringsjernet ankom fra Tyskland og grusmaterialet kom fra forskellige steder i Danmark.

I oktober var man kommet så langt med opførelsen af bunkeren, at man var færdig med at støbe. Bunkeren blev langt den største i Danmark. Bunkeren står på et 6 m tykt fundament og måler 62.3 x 48.9 m og rager 16.65 m op over landskabet. De udvendige vægge er 3.4 m tykke i bunden og 3 m ved taget. Festungs-Pionier-Stab 31 beregnede bunkeren til 39.000 kubikmeter, og det gør bunkeren lidt større end de andre 'Gefechtsstand für Nachtjagddivision'.

Lidt nordvest for Arnhem i Holland lå føringsbunkeren for 3. Jagddivision. Denne bunker havde kodenavnet 'Diogenes' og var næsten identisk med bunkeren i Karup. 'Diogenes' fungerer i dag som hjælpe depot for det hollandske rigsarkiv.

Selve bunkeren ragede højt op over landskabet. Den var sløret med store ståltrådsnet, hvori var fastgjort grønt og brunt malet sækkelærred. På bunkerens tag var der placeret 20 mm luftværnsstillinger, der havde frit skud ud over de omkringliggende granskove. Selve bunkeren havde kun tre indgange, men på den ene side var der placeret et anneks på tre etager med vinduer.

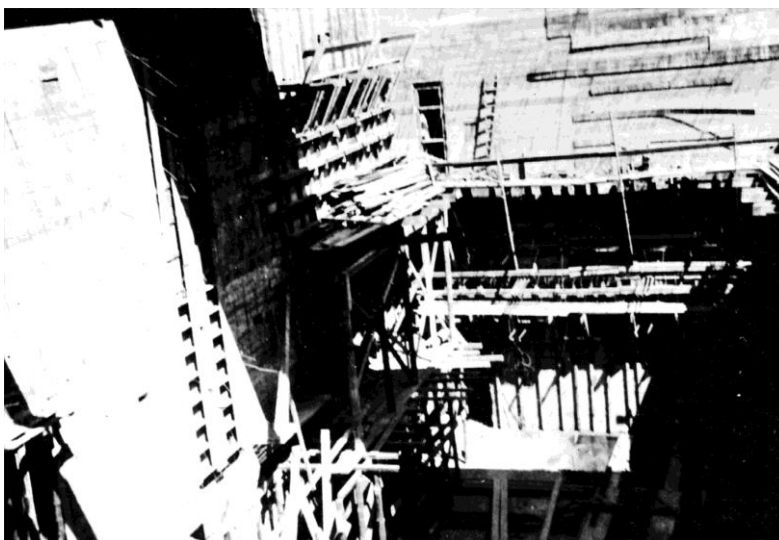
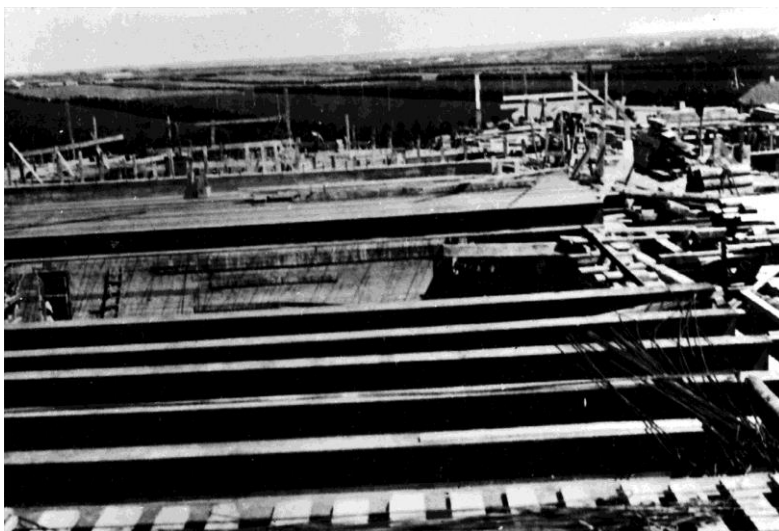
Opførelse af den store bunker i Gedhus i 1943. Billedet er taget illegalt og smuglet ud fra byggepladsen i en termoflaske efter, at tyskerne havde opdaget, at der blev fotograferet på byggepladsen.

Uhyre mængder træ blev anvendt under støbningen. På grund af den stærke varme, som betonen udviklede under hærdeningen, var Bauleitung bange for brandfare under forskallingsarbejdet. Store mængder vand blev anvendt til at holde træet fugtigt under hærdeprocessen. (Flyvevåbnet)

Bunkeren uden sløringsnet og luftværnsskyts efter krigen. På billedet ses annekset tydeligt som en tilbygning til selve bunkeren.

Jagdflygerführer Dänemark udgjorde en lukket fæstning, og ingen fik adgang til området uden særligt adgangspas. Den ydre bevogtning blev foretaget af et særligt vagtkompagni, og hele området var indhegnet med tætte pigtrådsspærringer. Bag pigtrådsspærringerne var der placeret maskingeværer i gravede stillinger eller i færdigstøbte stillinger.

Billede øverst:
 Profiljern af megen svær
 type placeres over
 sektoroperationscentralen
 før støbning af bunkerens
 tag.

Billede midt:
 Sektoroperationscentralen
 (Grossraumgefechtszentral)
 under bunkerens opførelse.
 Billederne blev taget af den
 danske efterretningstjeneste
 og send videre til Sverige.

Billed nederst:
 Indkørslen til Jagdleitzenter
 Gyges med annekset
 indeholdende stabskontorer
 til højre. Selve bunkeren var
 uden vinduer

Underste etage

Der var tre indgange til bunkeren. Hovedindgangen var åben hele døgnet, medens en sekundær indgang kun var åben om dagen. Den tredje indgang var nødudgang og blev kun åbent i særlige tilfælde.

For at få adgang til bunkeren måtte man passere en vagt ved bunkerindgangen. Vagtpersonellet ved hovedindgangen havde opholdslokale i annekset i stueetagen.

Ved siden af vagtpersonellets lokaler fandtes et kontor for vejrtjenesten. Det har formodentlig tilhørt den tyske chef-meteorolog, da der inde i selve bunkeren fandtes et egentlig vejrtjenestecenter.

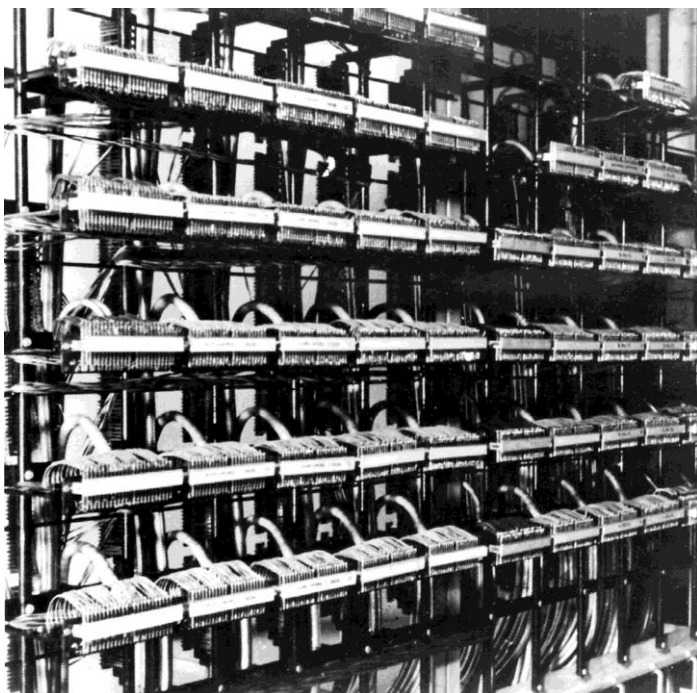
I anneksets stueetage havde vagthavende ingeniør også hjemme. Han havde ansvaret for al reparation i bunkeren og skulle være til rådighed hele døgnet rundt. Ved siden af vagthavende ingeniør fandtes en tegnestue.

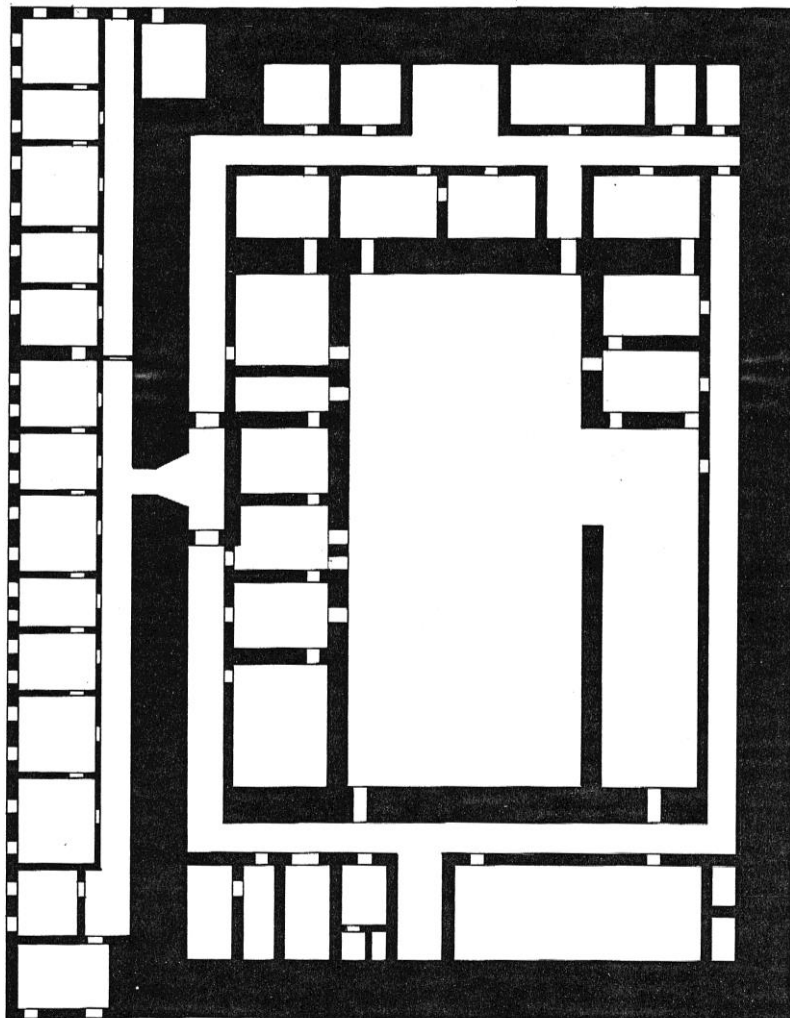
Danske og tyske officerer udenfor Jagdleitcenter Gyges i sommeren 1945. Bemærk bilens 'G' i forruden. Fliegerhorst Groves bomærke var et gult 'G' med et grønt grantræ. (Møller Jensen, Herning)

Det tyske kvindelige hjælpepersonale (Blitzmädel) havde flere opholds- og hvilerum i stueetagen. I annekset havde de et opholdsrum med vinduer og inde i selve bunkeren soverum.

I stueetagen fandtes et stort kontor, der blev anvendt som 'damage control' (afdeling, hvortil alle skader indrapporteres under luftangreb). Det kunne samtidig anvendes som alternativt operationsrum i tilfælde af, at bunkeren skulle rammes af en fuldttræffer.

Krydsfelt i Sokrates i Stade. På grund af de hundredvis af direkte telefonlinier, som udgik fra bunkeren rådede man over et ret stort x-felt, hvor personale fra Postbautrupp arbejdede fast.

Plan over bunkeren Gyges i Grove. Bunkeren var en standardtype, som fandtes flere andre steder i Europa - dog alle med forskellige modifikationer.

Cirka en tredjedel af stueetagens areal var optaget af signaludstyr. Derudover husede stueetagen et ventilationssystem samt gasfilter for hele bunkeren.

Bunkeren fik leveret strøm fra det almindelige danske net, men i tilfælde af strømsvigt havde man diesel-nødgeneratorer.

Operationsrummet i bunkeren havde brug for i hundrevis af telefonforbindelser, og disse passerende ind og ud af bunkeren gennem et X-felt (område, hvor ledninger krydser hinanden) ved siden af telefonomstillingen i stueetagen. I nærheden af omstillingen fandtes også bunkerens fjernskrivercentral, og alle fjernskriverforbindelser passerende ligeledes gennem X-feltet.

Telefonomstillingen i Sokrates, der var bemandet med kvindeligt personale.

Fluko

Ad trapper kunne man komme op på første sal. Her domineredes bunkeren af den store operationssal, som tyskerne kaldte 'Gefechtsraum'. Langs den ene side af operationssalen, men uden direkte forbindelse til denne, var der placeret en række rum til brug for Fluko. I krigens sidste måneder blev disse rum ryddet, og det vides ikke, hvad de derefter blev brugt til. For enden af Fluko's kontorække havde mekanikere fra det tyske firma Siemens et lokale.

Fluko var en forkortelse for Flugwachkommando, som var en regional varslingscentral for de tyske luftmeldeposter. I Danmark fandtes i alt seks Flukos. Disse lå i Aalborg, Århus, Kolding, Odense, København og for en kort tid en i Herning. I oktober 1944 nedlagdes Flukos i egentlig forstand, og Fluko'ernes arbejdsopgaver blev overtaget af afsnits-meldecentralerne i radarstillingerne af første grad.

Rundt om hjørnet, ud mod ydermuren, havde vejrtjenesten deres 'Wetterbezirkszentrale', som var et vejrtjenestecenter med løbende vejrudsigter og egen meteorolog. Hele vejrtjenesten kunne dog ikke huses i et kontor, og derfor havde de yderligere rum til rådighed langs den anden langside af operationsrummet.

Vejrtjenestens meteorologer var mænd, men hjælpepersonellet, som skulle formidle vejroplysningerne, bestod hovedsageligt af kvindeligt personel. Kun ledende poster var besat af mænd. Hele vejrtjenestens fjernskriverpersonel var kvindeligt, og der var kun få mandlige telegrafister og krypto-operatører (kodefolk). Der var nogenlunde lige mange krypto-operatører og telegrafister, da alle vejrmeldinger udgik over radioen i kodet form.

Ved siden af vejrtjenesten var der indrettet briefingrum til jagerkontrolløfferne, som normalt gjorde tjeneste inde i operationsrummet.

Fjernskrivercentralen i 2. Jagddivisions kommandobunker Sokrates ved Stade. Bemærk skiltene på væggen, der angiver hvilke forbindelser man havde via forskellige kredsløbsgrupper (benævnt Stern på grund af den skematiske opsætning). Ved at kommunikere via en Stern kunne man sende det samme signal til en masse stationer samtidig. Stern 6 var således 2. Jagddivisions divisionsreportage, der blev sendt til et utal af underlagte enheder.

Fjernskriverforbindelser

Tyskerne opererede med to slags fjernskrivere. Den ene type kaldt de for Hellschreibere. De virkede på samme måde som en faximile og tegnede en række bogstaver ad gangen ved hjælp af en mængde vandrette linier. Skrivehastigheden var ca. 150 bogstaver pr. minut, hvilket var for langsomt for en varslingsenhed. Til gengæld var Hellschreiberen ikke særlig følsom over for forstyrrelser i forbindelsen og blev derfor alligevel anvendt i stor udstrækning.

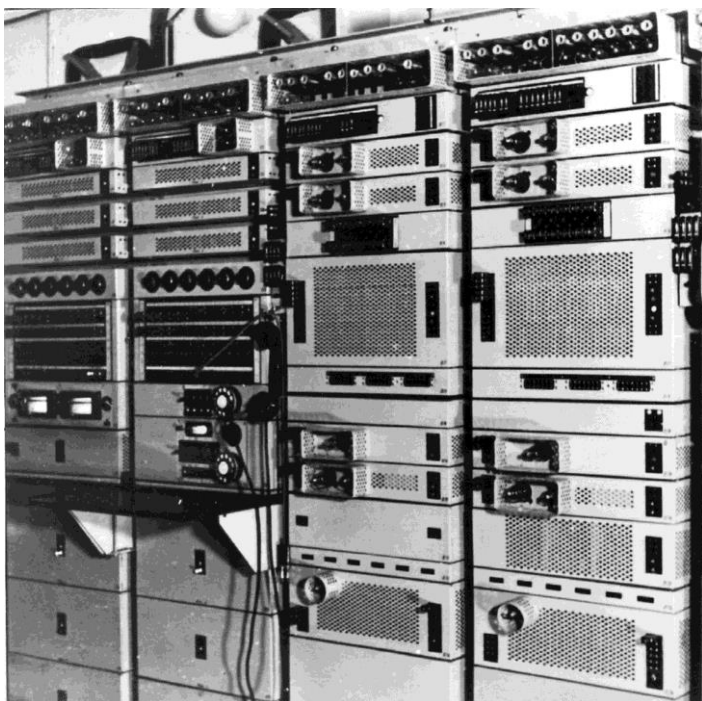

Luftwaffesoldat ved fjernskriver. En meget stor del af kommunikationen foregik ved hjælp af fjernskrivere, hvilket var meget langsomt og besværligt.

Den anden type kaldtes for Springschreiber (den blev også kaldt Start-Stopp-Schreiber) og var meget lig den Siemens fjernskriver, som P&T i Danmark anvendte indtil slutningen af 1970'erne. Den havde en skrivehastighed på 428 bogstaver pr. minut.

Luftwaffe anvendte flere forskellige fjernskrivernet, der igen var opdelt i forskellige undernet. Som hovedregel anvendte man landlinier til fjernskriverforbindelser og sendte kun ved hjælp af radio, hvis landlinierne af en eller anden grund var ude af drift. I løbet af krigen forsyndede Luftwaffes signalenheder sig en hel del mod dette grundprincip og de allieredes aflytningstjeneste havde gode muligheder for at intercepte signaler og deciffrere dem (f.eks. ultra-trafik).

Luftwaffes standardnet blev kaldt Luftwaffegrundnetz og havde kodenavnet Ludwignetz. Det blev oprettet af RLM for at kunne videregive operative ordrer, logistik og administrativ trafik. På nettet kunne både ekspederes telefonsamtaler og fjernskrivertrafik. I løbet af krigen blev det udbygget med Lorenznetz, Lotharnetz og Leopoldnetz.

Kommunikationsmateriel i bunkeren Sokrates ved Stade. Ved krigen slutning erobrede de allierede tilsvarende udstyr i bunkeren i Grove og de var imponerede over udstyrets opsætning og mulighed for fejlretning.

Luftwaffes net til indrapportering af fly (Flugmeldernetz) havde kodenavnet Floriannetz. Dette net blev i løbet af krigen udbygget til et kæmpenet og en meget stor del af bunkerens linier var tildelt Floriannetz. Det omfattede blandt andet alle linierne til de forskellige radarstationer, jagerkontrolstationer etc.

Meldinger på Florian-Netz bestod af særlige signalforkortelser og klartekst. En melding kunne f.eks. lyde således: XD65 BT 2-11 ENG ZMO MTT DOS 23 BT XD65 SK.

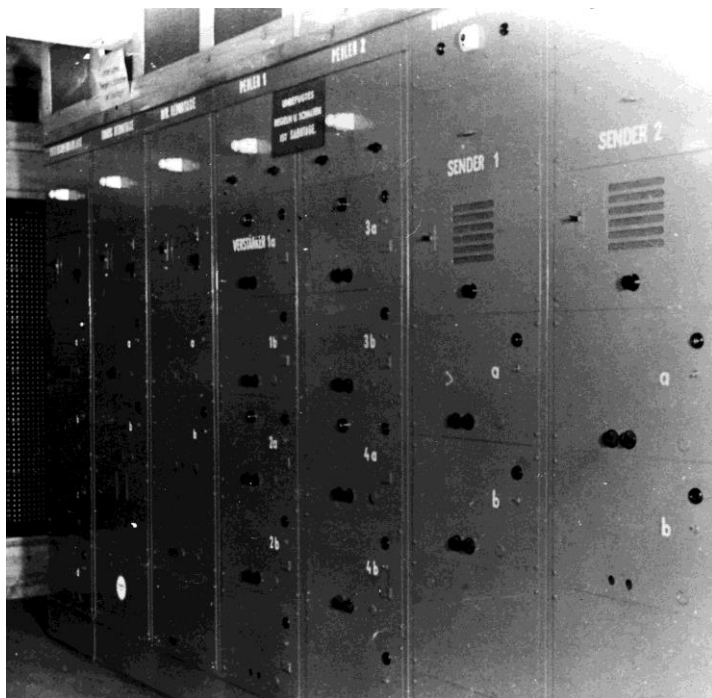
XD65 var nettets kaldebogstaver. BT betyder, at teksten brynder. 2-11 var flyveretningen. ENG var nationaliteten (engelsk): ZMO var oplysninger om antal motorer (ZMO = Zweimotorig). MTT var flyvehøjden (MTT = mittlere Höhe). DOS var oplysning om flytype (DOS = Doppelsitzer). 23 var

tidspunktet angivet i minutter og BT betød, at teksten var slut. XD65 var en gentagelse af nettets kaldebogstaver. SK betød signal slut.

Lukasnetz blev anvendt af luftværnsskytset og blev brugt til at videregive ordrer fra Flakdivisionerne og helt ned til de enkelte delinger. En Flakabteilung havde normalt kun telefonlinier til rådighed til nabo-Flak Abteilung, til hvert batteri og til lyskasterafdelingerne.

Også flyvepladserne var tildelt deres eget net, nemlig Fludernetz. Flunder Netz skulle give flyvepladserne og Luftgau eller Flughafenbereich og Kom.Gen.d.dt.Lw.I.-Dänemark mulighed for kommunikere udenom Ledwig-nettet. På grund af det store materialeopbud til Florian-nettet blev Flunder-nettet nedprioriteret i løbet af krigen.

Det sidste net var Waldemar-Netz, som blev anvendt til at advare om luftalarm. Dette net var så vidt det vides ikke i brug i Danmark, hvor man anvendte danske signalforbindelser til denne opgave.

Sendeudstyr i 2. Jagtdivisions bunker Sokrates. Tilsvarende udstyr findes i bunkeren i Grove.

Stabskontorer

Annekset var optaget af en række officerer med stabsfunktioner. Tyskerne havde nummereret deres generalstabsofficerer i en højere stab. Første generalstabsofficer blev kaldt for Ia og havde ansvaret for føring (Führung). Han kan sammenlignes med en nuværende operationsofficer. Han kunne have hjælpere, og disse blev benævnt Ia op. Ia op var opdelt i flere undergrupper.

Ia op 1 - referent for flyoperationer

Ia op 2 - luftværnsartilleriets operation

Ia op 3 - Luftschutz (kan sammenlignes med det nuværende civilforsvar)

Ia op 4 - uddannelse

Ia op 5 - udvalg til støtte for den tekniske del af Ia Flieg (den del af operationsafdelingen, der var ansvarlig for flyoperationer).

Første række kontorer i annekset på første sal havde Ia op til rådighed. Dernæst havde navigationsofficeren sit kontor. Ved siden af dette havde chefen for den tyske Y-kontrol i Danmark sit kontor. For enden af gangen havde stabsofficerenes ordonnanser og oppassere opholdsrum.

Efterretningstjenesten havde også kontorer i annekset på første sal. Ic var tredje generalstabsofficer i en stab. Han var ansvarlig for, hvad tyskerne kaldte 'Feindlage' og hans arbejdsopgave var at assistere Ia (operationsofficeren) ved fastlæggelse af fjendebilledet. I Luftwaffe var Ic direkte underlagt Ia, og det var Ia, altså operationsofficeren, der vurderede fjendens muligheder og ikke Ic (efterretningsofficeren). Ic havde ikke til opgave at opstille prognoser for fjendens muligheder. Han skulle støtte operationsofficeren, men havde ikke mulighed for at påvirke kampformen. under Ic sorterede også stabens sikkerhed. Ic havde til huse i annekset på første sal ved siden af kontoret for nedskydninger.

I kontoret for nedskydninger blev alle oplysninger indsamlet om hver eneste nedskydning, og det kunne tage måneder eller endda år, før en tysk jagerpilot fik tilkendt en nedskydning. Tyskerne havde et omstændeligt system for tilkendelse af nedskydninger. Dette gjaldt både for luftværnsskytset og for de flyvende enheder. For de flyvende enheder var reglen den, at kun én besætning kunne få tilkendt en nedskydning. Det var ikke muligt at dele en nedskydning mellem flere maskiner, som det var tilfældet i det amerikanske flyvevåben.

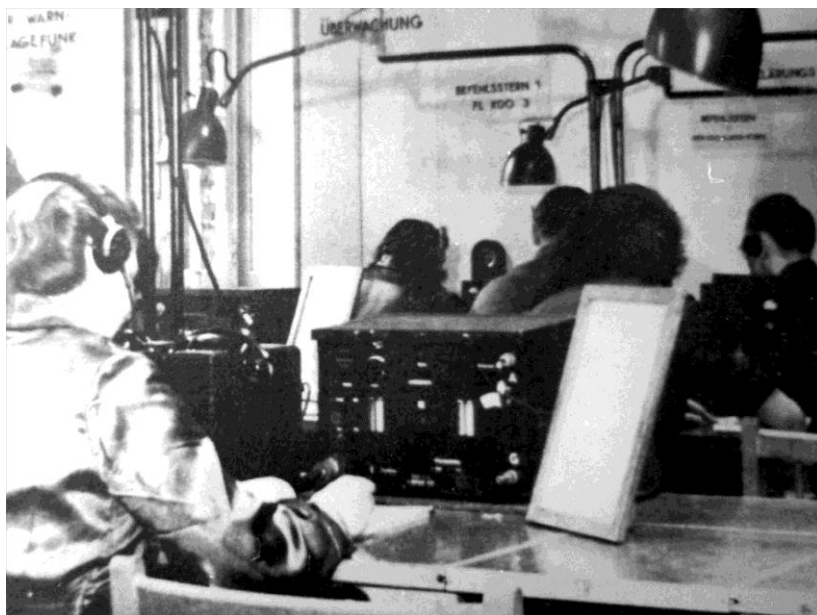
For luftværnsskytsets vedkommende blev alle deltagende luftværnsenheder, som havde deltaget i nedskydningen, opført, men kun ét batteri fik tilkendt nedskydningen. Hver nedskydning blev indført på et kartotekskort.

Annekset på anden sal

Hjørnekontoret i annekset tjente som dagligstue for bunkerens chef (i august 1944 Oberst Schalk), og umiddelbart ved siden af havde han sit kontor.

Ved siden af chefens kontor i annekset havde operationsofficeren (Ia) et forværelse samt et kontor. Til venstre for dette ret havde operationsofficerens ordonnanser opholdslokale.

Sidst på gangen havde den personaleforvaltende myndighed til huse. Der var en afdeling for officerer og en for personel af anden kategori. Officerne hørte under IIa, som var Ia's adjutant, medens befalingsmænd og menige hørte under IIb, der var adjutant for Ib (anden generalstabsofficer med ansvarsområde organisation og logistik (forsyning)).

Kvindelig radiooperatør i arbejde. En meget stor del af signalpersonellet bestod af kvinder. Bemærk opslaget til venstre i billedet 'Jäger Warn- und Lagefunk' samt skiltet med 'Funküberwachung'.

Radiostation

På anden sal i bunkerens domineredes kontorerne omkring operationscentralen af radiokabiner besat af telegrafister fra signaltjenesten.

En telegrafist i Luftnachrichtentruppe skulle være i stand til at sende og modtage 60 bogstaver i minuttet, hvis det drejede sig om 5-bogstavskoder, og 80 bogstaver i minuttet, hvis det drejede sig om klar tekst.

Tyske radiotelegrafister uddannet efter krigsudbruddet var ikke af så høj en standard som de telegrafister, der var uddannet før krigens begyndelse. Tyskerne brugte 240 timer på at uddanne en telegrafist. I løbet af en 3 måneders uddannelsesperiode med 3 til fire timers telegrafisttræning var de nye telegrafister klar. Til sammenligning kan det nævnes, at det danske flyvevåben brugte ca. 1 år til at uddanne telegrafister i slutningen af 60'erne.

Royal Air Force udnyttede naturligvis, at de tyske telegrafister ikke havde så høj en standard.' Den engelske signalopklaring var i stand til at følge de forskellige flyvende enheder.

Radiokommunikation fra bunkerens i Karup blev generet af engelske støjsendere, men man var stadigvæk i stand til at 'komme igennem' ved at anvende morse og et stort antal frekvenser.

Fra begyndelsen af oktober 1944 var hele det midterste frekvensbånd på FuG 10 radiostationen jammet af de allierede under større overflyvninger.

På VHF båndet var det næsten umuligt at komme igennem. De tyske flybårne radiooperatører fandt FuG 16 (VHF) ubrugeligt, for så snart de tyske radiooperatører begyndte at operere på en frekvens, blev hele frekvensområdet jammet af de allierede efter 2-3 minutters brug.

Tyskerne traf følgende modforholdsregler mod de allieredes radioforstyrrelser:

- a. Større sendeeffekt
- b. Brug af morse på alle frekvenser
- c. Brug af længere bølger (MF) for radiostationer og radiofyr.

Under større overflyvninger udsendte bunkerens i Karup løbende reportage over to kraftige radiosendere. Over den ene sender blev der transmitteret informationer og ordrer til jagerne i luften, og på den anden (langbølge) blev oplysninger om den generelle situation i luften udsendt. Naturligvis vidste tyskerne, at disse meldinger blev modtaget i England, men de var af den mening, at afsløring af oplysninger opvejede det udbytte, som tyskerne selv havde af udsendelserne. Udsendelserne på langbølge blev også sendt til

radarstationer, jagerkontrolstationer, andre Jagddivisionen og naturligvis til operationscentrene for de flyvende enheder. Disse oplysninger kunne også udsendes til enhederne via telefonnettet og normalt blev begge muligheder anvendt.

Reportage fra Jagdfliegerführer Dänemark kunne omfatte vejsituationen, hvis det var af betydning for flyene i luften, d.v.s. oplysninger om vejrfionter, overflyvningsmulighed af uvejr, forværring af vejret på landeflyvepladser og lignende. Fjendemeldingerne blev løbende givet med position, kurs og højde så jagerne hele tiden var orienteret om den fjendtlige formations kurs og højde. Derudover blev der givet oplysninger om f.eks. Bomber Commands indflyvning over objekt og påbegyndende bombning. Der blev altid givet melding om nedkastning af Target Indicators og lignende.

Til udsendelse af de løbende kommentarer anvendt tyskerne en 20 kilowatt radiosender, og man var i færd med at installere 80 KW sendere ved krigens slutning.

Brug af morse på alle frekvensbånd hjalp de flybesætninger, der havde en dygtig radiooperatør, men som ovenfor nævnt faldt standarden for radiotelegrafister i løbet af krigen, og det skete, at en flybesætning ikke modtog ét eneste brugbart signal i løbet af en hel operation.

I efteråret 1944 var der stor mangel på radiosender/modtager til jordradiostationer, og Gen.d.Dt.Lw i Dänemark foreslog, at man skulle kannibalisere de på Aalborg placerede He 177 (fra II./KG 100) for radiomateriel. Det blev gjort i løbet af oktober/november 1944 og forbedrede radiomaterielsituationen noget.

Ingenieur Leitstand med kontrolpult og Reportage Verstärker med båndoptager. Fra denne position kontrollerede den ledende ingeniør alle kommunikationsfaciliteter i operationsrummet.

Enheder i bunkeren

Den tyske kontrol- og varslingstjeneste blev 'fanget' i et system, der krævede enorme personaleressourcer, og selv om de flere gange forsøgte at forenkle systemet, blev det større og større. Tyskerne nedlagde flere radarstationer i løbet af 1944 samt jagerkontrolstationer i 1945, men udbyggede i stedet ofte de eksisterende. I bunkeren i Gedhus ændredes sammensætningen af personalet ligeledes flere gange, men alligevel bliver man overrasket over systemets unødvendigt indviklede og langsommelige, oment grundige virkemåde samt over den personelmæssige ødselhed, der blev lagt for dagen så at sige helt til krigens slutning.

Den 1. juni 1944 var følgende Luftnachrichten-enheder beskæftiget i Gedhus:

Stab I./Ln.Rgt. 222 (o)

1. FE.u.Fs.Betr.Pers.)/Ln.Rgt. 222 (o)

2. (Funk)/Ln.Rgt. 222

3. (Ausw.)/Ln.Rgt. 222

4.(Tel.Bau)/Ln.Rgt. 222

Funkleit-Abt./Ln.Rgt. 222

På samme tidspunkt var 8. (Luftnachrichten Fernverbindungs Betriebs Personal Kompanie)/Luftgau Nachrichten Regiment 11 stationeret i Karup, men forfatteren mener ikke, at denne enhed var placeret i bunkeren. Der er dog stor sandsynlighed for, at enheden har haft ansvaret for de kommunikationslinier, der udgik fra bunkeren.

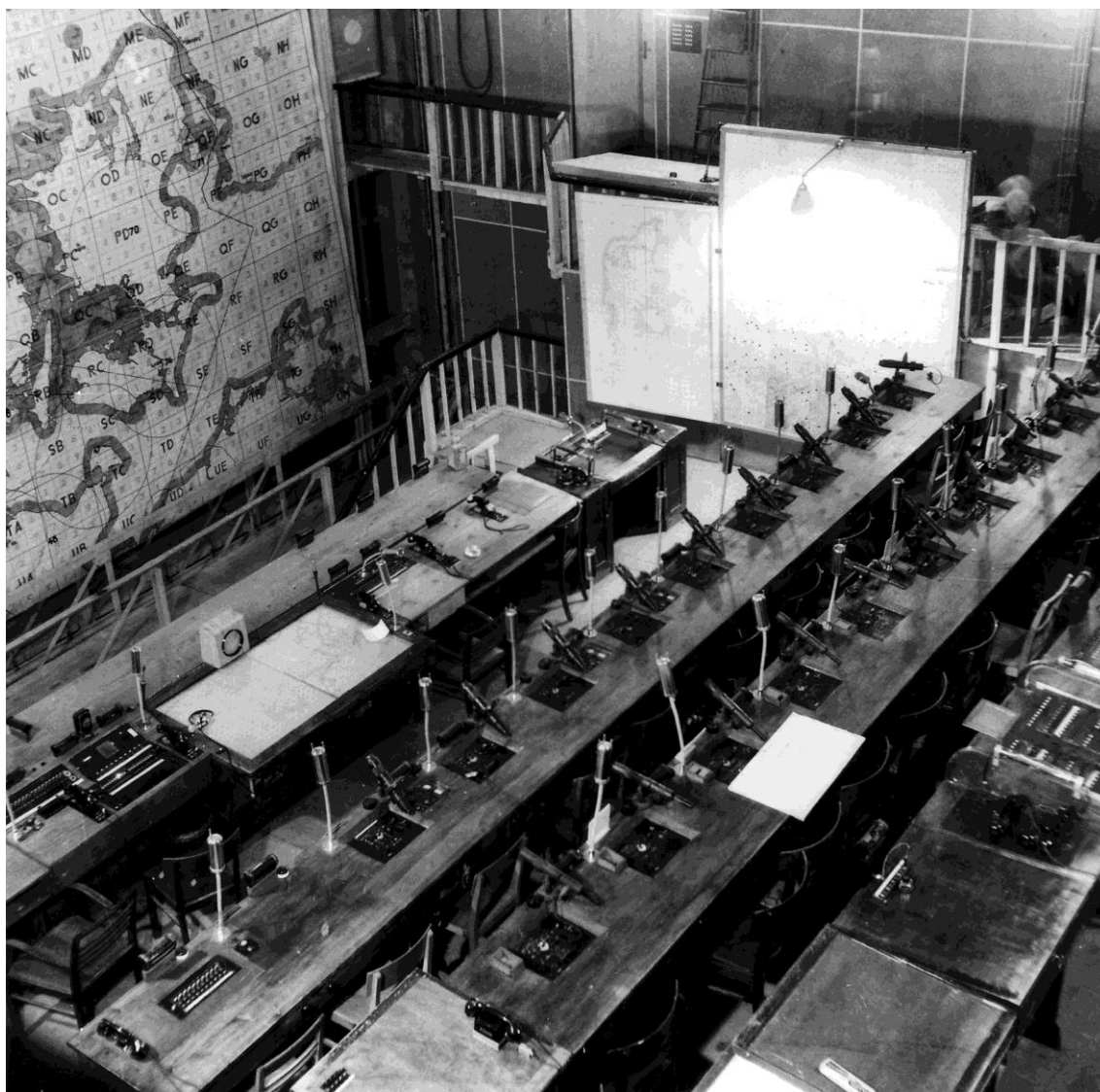
Staben for Luftnachrichten Regiment 222 var ifølge nogle tyske oplysninger oprindelig motoriseret. Det er overvejende sandsynligt, at staben har haft lokaler i bunkeren, men de har samtidig haft deres køretøjer placeret inden for Gedhus-kompleksets pigtrådsspærringer. På et tidspunkt, hvor der var mangel på køretøjer, har enheden sandsynligvis været nødt til at aflevere deres vognpark.

Til hjælp ved de tekniske installationer var Posttelegrafbautruppe Hamburg-Harburg 7 tilkommanderet Gedhus.

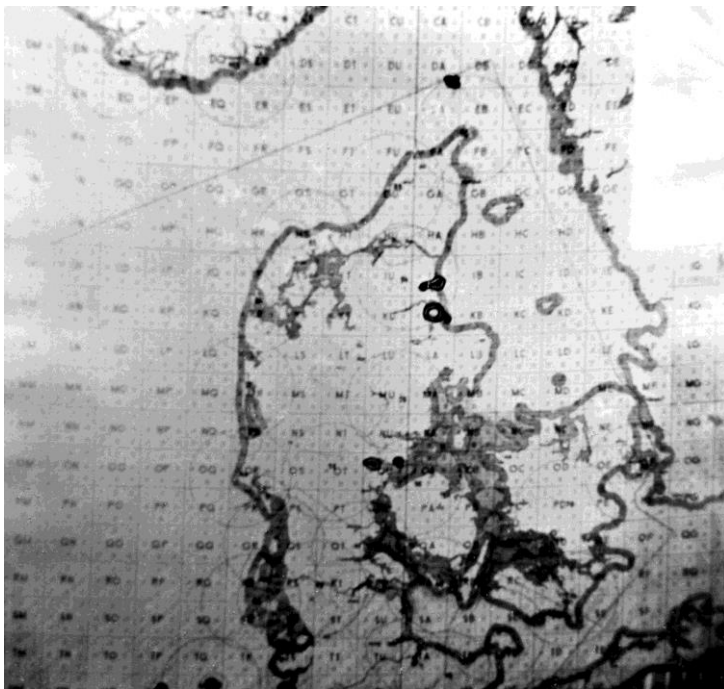
Kompanier fra I./Ln.Rgt. 222 var beskæftiget med følgende opgaver:

1. kompagni: Betjening af telefon og fjernskriverforbindelser
2. kompagni: Radiobetjening (tale og morse)
3. kompagni: Auswertung, dvs. fremstilling af luftsituationen
4. kompagni: Teknisk tjeneste (bl.a. bygning af linier)

Funkleit-Abt./Ln.Rgt. 222 styrede jagerkontrolstationerne, som hørte under 5. og 6./Ln.Rgt. 222. Under 5. kompagni hørte Jägerleitstellung Goldregen (Lyshøj) og Ginster (Djursland) og under 6. kompagni Tanne (Thy) og Jasmin (Hjørring).

Zentral Gefechtsstand i bunkeren. De to midterske rækker blev anvendt af de 18 jagerkontrolofficerer samt Funkoffizier og Leuchtfeuer Steuerung. På den første række kan man se pladserne for Nachrichten Einsatzleiter, Kontrollkarte, Ia Offizier, Nachrichtenführer og Flak Einsatzleiter.

Det 11.7 meter brede glaskort i Gyges. Glaskortet var inddelt i et koordinatsystem og en position blev normalt angivet med to bogstaver og et tal (f.eks. LT7, hvilket var positionen for Grove). De kraftigt markerede området ved Randers og Vejle er angivelse af chaff.

Zentralgefechtstand

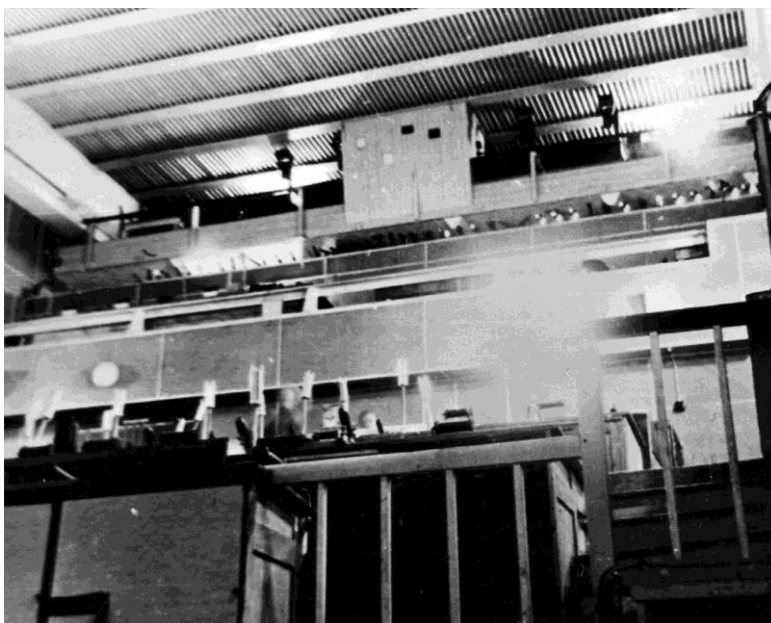
Jagdabschnittführer Dänemark ledede luftforsvaret fra det store operationsrum i bunkeren i Gedhus. I dag ville vi kalde et sådant rum for en sektor-operationscentral, men tyskerne kaldte det for Zentralgefechtsstand. Når der ikke var aktivitet i luften over Danmark, var centralen kun bemandet med et begrænset antal nøglepersonel.

Der var altid en vagthavende officer til stede og han havde et omstillingsbord, hvor han kunne komme i kontakt med alle primære informationskilder, hvilket blandt andet var radarstationer og luftmeldeposter.

Endvidere var en forbindelsesofficer fra aflytningstjenesten samt en repræsentant for vejrtjenesten til stede. Aflytningsofficeren kunne ofte forudsige anflyvninger på grundlag af aflytninger fra transmissioner over England eller pejling af H2S eller IFF singaler, og repræsentanten fra vejrtjenesten kunne på grundlag af vejrudsigten sige noget om sandsynligheden for overflyvninger.

Når aktiviteten startede, tændte vagthavende officer røde lysskilte med påskriften 'Einsatz' over det store glaskort samt over indgangsdørende til sektoroperationscentralen. Samtidig med dette aktiverede han røde advarselslys i stabens opholdsrum og kontorer. Alarmklokker ringede i hvilerum, og antal ringninger angav beredskabsgraden.

Så snart de første plot begyndte at komme ind, blev lyset langsomt dæmpet og det tjenestegørende personale indtog deres pladser i sektoroperationscentralen, der kunne minde om et biografteater med lange rækker trappagtigt opbyggede borde.

Operationsrummet set fra det store glaskort og op mod rækkerne af jagerkontrolløfferer med Lichtpunktwerfer og mikrofoner. Øverst oppe ses rækken af Lichtpunktwerfer, der blev betjent af plottepigerne, der angav positioner på det store glaskort. Aller øverst ses området med Gefechtsbildschreiber.

Et stort glaskort på 11.7 meter i bredden og 13.7 meter i højden dominerede den ene endevæg i sektoroperationscentralen. Glaskortet, af tyskerne kaldet Hauptlage-Karte, dækkede et område (nord/syd) fra Sydnorge til Kiel og (øst/vest) fra Ystad i Sydsverige til en position langt ude i Nordsøen og var beregnet til at vise luftsituationen i det område, det geografisk dækkede. Hele kortet var opdelt i et koordinationsystem baseret på bogstaver og tal. Positionen LT7 var koordinatioen for Fliegerhorst Grove, og LT dækkede en større firkant i Midtjylland. Den var opdelt i 9 mindre firkanter. Tallet 7 angav det sydvestlige hjørne af LT. Ned gennem Jylland løb en skillelinie. Koordinationssystemet startede forfra til højre for denne linie. Til venstre for linie var koordinationsystemet 05 Ost N placeret og på højre side 15 Ost N.

På glaskortet var der indtegnet divisionsgrænser og afsnitsgrænser samt rækkevidde for Würzburg i de forskellige radarstationer.

Til venstre for glaskortet fandtes en elektrisk tote (tavle), hvor man angav højde, mål og hastighed for de indflyvende maskiner.

Sektoroperationscentralen i Gyges under Exercise Post Mortem i sommeren 1945. Jagdfliegerführer Dänemark blev kraftigt afprøvet under en række øvelser, hvor man blandt andet afprøvede Luftwaffes mulighed for at fremskaffe et klart situationsbillede selv om Bomber Command udsatte dem for kraftig jamming.

Til højre for glaskortet fandtes en hvid skærm, hvor man ved hjælp af epidiaskoper (en særlig art lysbilledapparat) kunne angive yderligere oplysninger.

Hængende på væggen foran denne skærm var placeret en tavle med egne flys kendingssignaler i form af kaldesignaler og koder.

Helt nede i bunden af sektoroperationscentralen - umiddelbart foran det store glaskort - havde man placeret 'Betriebsbuchführer der Führungsgruppe', der havde til opgave at registrere alle oplysninger fra luftsituationen.

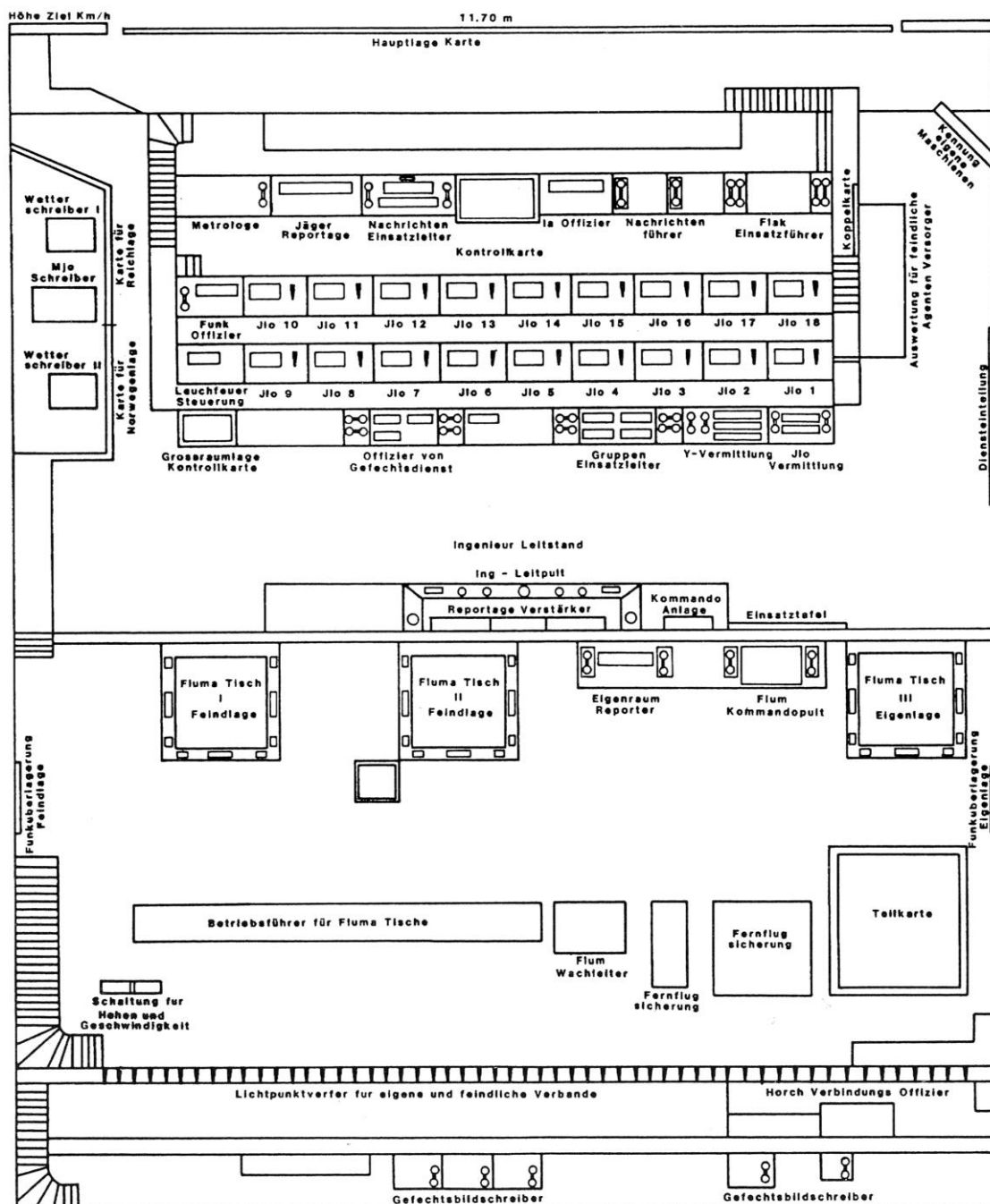
På en lille balkon i salens venstre side var der placeret tre lysbilledapparater, som vejrtjenesten anvedte til at projicere informationer på tre hvide lærreder placeret højt oppe på salens højre væg.

De to af apparaterne blev kaldt Wetterschreiber I og II og angav vejr situationen. Midt mellem disse fandtes MJo Schreiber. Under vejrkortene var der placeret en tavle med vagtplan for personellet i oepationsrummet. På den modsatte væg, under Wetterschreiber I og II, fandtes to kort. 'Karte für Norwegenlage' viste situationen i luften over Norge, og ved siden af var 'Karte für Reichlage' placeret med angivelse af den generelle situation i luften over Tyskland og besatte områder af Vesteuropa.

Vejrtjenesten holdt konference med de forskellige Jagddivisioner to gang daglig. Om sommeren fandt disse konferencer sted klokken 07.00 og 20.00. Umiddelbart efter disse konferencer holdt meteorologen i bunkerens telefonmøde med vejrtjenesterne på de forskellige flyvestationer i Danmark.

Under konferencen med 2. Jagddivision fik meteorologen oplysninger om 'Absprung West', hvilket var tyskernes betegnelse for vejrsigten for England. Denne vejrrapport var ret vigtig, idet den kunne give et fingerpeg om forventet aktivitet, idet amerikanske bombefly var afhængige af skydækket for at kunne samles i deres store formationer. Tilsvarende var Bomber Command afhængig af godt vejr til at lande i efter nattens togt.

Vejrtjensten på flyvepladserne udarbejdede vejrkort med oplysninger om den generelle vejsituation og specielle forstyrrelser, skydække og skyhøjder samt vindretning og vindhastighed i forskellige højder. Hvis natjagerne blev sat i beredskab havde vejrtjenesten på Grove og Aalborg (senere også Skrydstrup og Tirstrup) ordre til hvert kvarter i hel at indsende oplysninger om lokale vejrforhold, så man hele tiden kunne opdatere oplysningerne om vejsituationen ved flyvepladserne og derved bl.a. evaluere landemuligheder etc.

Jagdleitender Gyges som den så ud i foråret 1945.

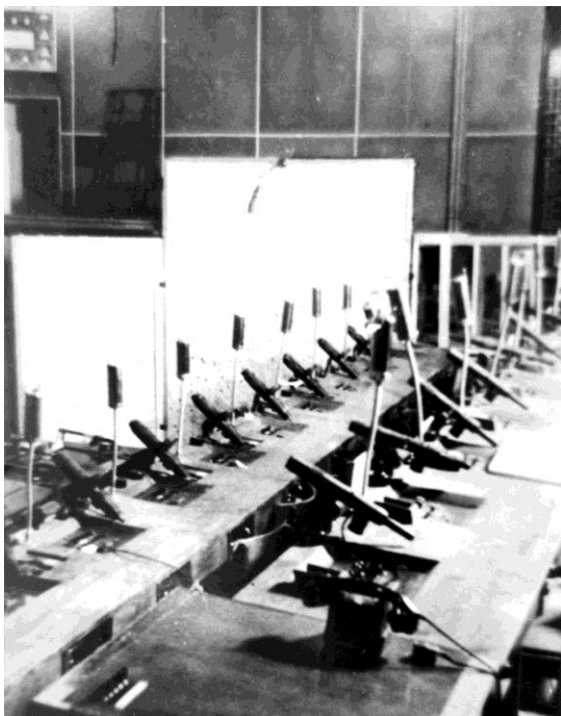
Early Warning

Den tyske luftmeldeorganisation i Danmark havde ikke lang tid at løbe på under allierede overflyvninger (i modsætning til f.eks. 1. Jagddivision ved Berlin, der fik advarsler om indflyvninger fra bl.a. Danmark). Radarstationerne langs kysten havde 'vagthavende' radar tændt hele tiden, men f.eks. en Wassermann havde en forholdsvis smal radarstråle og kunne ikke dække hele området, som den var ansvarlig for. Derfor

samarbejdede radarstillingerne, så Wassermannradarerne overlappede hindanden i en skrå vinkel og derved gav advarsler om allieret indflyvning. Til gengæld var radarstationerne længere inde i landet ikke fuldt operative hele tiden og havde brug for en varslings tid inden de kunne klargøres. I dag lyder det måske mangelfuldt, men en af årsagerne til at radarerne ikke var tændt hele tiden var udstyrets radiorør, som ikke havde en særlig lang levetid. Betjeningspersonalet skulle være sikker på, at rørene ikke gik midt under en interception, som så ville give de allierede maskiner held til at undslippe.

Den tyske aflytningstjeneste var ofte de første om fik opsporet en allieret indflyvning. Fra aflytningsstationer i Holland og Belgien gik meldingen videre til Korps og herfra igen til Jagddivisionerne og deres afsnit, såsom Jagdabschnittführer Dänemark. En melding om forventet indflyvning blev altid indledt med kodeordet 'Adler' og når flyene var sporet anvendte man kodeordet 'Zugvogel'.

Når aflytningstjenesten havde opsporet allierede bombefly over England havde Jagdabschnittführer Dänemark som regel en times klargøringstid, før overflyvning af dansk område ville finde sted. Bunkeren i Karup gav under optimale omstændigheder sine underlagte radarstationer en varslings tid på 30 til 45 minutter og jagerenheder en varslings tid på 30 minutter.

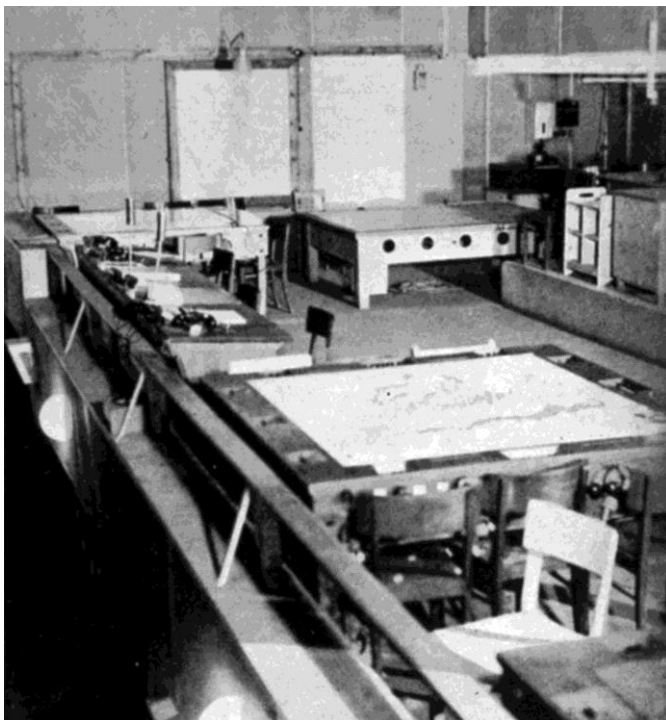
Billed øverst:

Zentral Gefechtsstand i Gyges med Leuchtfleur Steuerung i forgrunden og rækkerne af jagerkontrolofficerer bagved i billedet. De to kort på væggen blev anvendt af Auswertung für feindliche Agentenversorger - d.v.s. at man havde et særligt hold plottere til at holde øje med forsyningsfly til den danske modstandsbevægelse. Indflyvende Agentenversorger fløj altid alene og var ikke beskyttet af jamming eller egne natjagere. Til gengæld fløj de meget lavt og var derfor svære at følge. (Flyvehistorisk Samling)

Billede nederst:

Betjeningspult til omkobling af direkte telefonlinier i 'Sokrates' i Stade. Operationsofficeren ved 2. Jagddivision havde et væld af forbindelser at vælge imellem. Der var 7 direkte telefonforbindelser mellem Sokrates i Stade og Jafü Dänemark i Gyges. Dertil kom så, at man kunne føre samtaler via det almindelige telefonnet samt via radiokæde.

Der var direkte telefonlinier til alle de vigtige flyvepladser i 2. Jagddivisions operationsområde, så han øjeblikkeligt kunne komme i kontakt med underlagte enheder. Også Flak og radarstationer havde man direkte kontakt til. (Ibel)

Operationsrummet i Gyges med nummer to 'Fluma Tisch für Feindlage' samt bord til Eigenraum Reportage samt Flum Kommandopult, der indeholdt direkte linier til radarstationer samt luftmeldecentraler. Bordet i baggrunden med de runde cirkler er Peilkarte for flysikkerhed. Kortene på væggen bagved viser Eigenlage med placering af egne fly.

Parkettet

Operationsrummet kunne opdeles i en parketplads med føringspersonel og bagved en balkon med personel med opgave at skabe situationsbilledet på det store glaskort.

På første række sad forskellige føringsofficerer. Længst til venstre sad meteorologen. Han havde ansvaret for, at operationsofficeren blev forsynet med de nødvendige data vedrørende vejret.

Til højre for ham sad Jäger Reportage. I det engelske system blev han kladt Fighter Broadcast Officer, og han var ansvarlig for den generelle jagerreportage, som løbende blev udsendt under overflyvninger. Han arbejdede tæt sammen med Nachrichten Einsatzleiter, der sad umiddelbart til højre for ham. Einsatzleiteren forlagte ofte specielle meldinger direkte fra radarstationerne, og disse blev sendt direkte til jagerne i luften, inden oplysningerne blev vist på det store glaskort.

Nachrichten Einsatzleiter blev i det engelske system kaldt Air Situation Officer og havde ansvaret for produktionen af situationsbilledet i luften, som blev vist på det store glaskort. Han var forsynet med et omstillingsbord, så han kunne tale direkte med de primære kilder i Jagdabschnittet, der producerede situationsbilledet. Det forventedes af ham, at han ydede direkte kontrol over deres anstrengelser, og at han vurderede deres indsats, så billedet blev så nøjagtigt som muligt. Til højre for sig havde han en assistent, som førte et såkaldt Kontrollkarte, hvor Einsatzleiteren kunne kontrollere luftsituationen med den på glaskortet viste situation.

Ia Offizier (operationsofficeren) sad til højre for kontrollkortet og kunne både følge med på dette og på det store glaskort. Operationsofficeren var chef for operationsrummet og var ansvarlig for vurderingen af situationen i luften og de aktioner, der blev foretaget af jagerne og luftværnsartilleriet på grundlag af disse vurderinger. Han bestemte, hvilken føringsform der skulle anvendes til jagerne. Når direkte kontrol af jagerne var mulig, delegerede han om dagen ledelsen til de 18 jagerkontrolofficerer i operationsrummet eller om natten til jagerkontrolofficererne ude i radarstationerne af første eller anden klasse.

I 1944 var Hauptmann Hans-Curt Graf von Sponeck operationsofficer (Ia) ved Jagdfliegerführer Dänemark. Han var ved krigens begyndelse adjutant ved JG 2, før han i 1940 kom til II./JG 54. I februar 1941 blev han som Oberleutnant udnævnt til Staffelpkapitän for 10.(Erg)/JG 3, som han førte indtil årets udgang. Herefter blev han Staffelpkapitän for 7./JG 5 som han førte indtil januar 1943. Han var i mellemtiden blevet udnævnt til Hauptmann. I foråret 1943 kom han til 5./Schnellkampfgeschwader 10 som Staffelpkapitän før han blev overført til Schlachtgeschwader 1.

Hans-Curt von Sponeck var søn af Generalleutnant Hans Sponeck, der blev henrettet af nazisterne efter attentatforsøget på Hitler den 20. juli 1944.

I 1944 var Sponeck operationsofficer ved Jagdfliegerführer Dänemark, men blev den 26. januar 1945 udnævnt til Ia ved 3. Jagddivision. Her blev han udnævnt til Major. Han kom dog tilbage til Grove og fungerede ved krigens slutning som Hilfssoffizier ved Jagdfliegerführer Dänemark. En titel som Hilfssoffizier kunne dække over mange ting og har formodentlig været en måde at undgå 'Heldenklau-Kommando'. Sponeck fik tilkendt to nedskydninger i løbet af krigen.

Ved siden af operationsofficeren sad operationsrummets signalofficer, som tyskerne kaldte for Nachrichtenführer.

Umiddelbart til højre for denne sad Flak Einsatzführer, som udøvede kontrol over luftværnsstillingerne i Jagdabschnittet. Han stod under direkte ledelse af operationsofficeren og alle beslutninger vedrørende begrænsninger i skydningen for luftværnsartilleriet, eller totalt skydeforbud, blev foretaget af operationsofficeren eller ældste tilstedeværende Luftwaffeoffizier.

Yderst til venstre på næste række sad Funk Offizier. Han havde ansvaret for radiotransmissioner af situationsbilledet på et større antal frekvenser med det håb, at i det mindste én transmission ville blive modtaget gennem støjsenderne.

På rækken bag Funk Offizier sad Leuchtfeuer Steuerung, og denne officer styrede alle lys-og radiofyr i hele jagdabschnittet. Disse fyr var en del af det tyske jagerføringssystem, og i Danmark fandtes:

Schweres Funkfeuer 26	Aalborg West
Morsekennfeuer	Hjallerup
Schweres Leuchtfeuer Arthur	Kølby
Morsekennfeuer Arthur	Kølby
Leichtes Funkfeuer	Aabybro
Morsekennfeuer Grove	Grove
Schweres Leuchtfeuer Olav	Kirkehøj
Morsekennfeuer Olav	Kirkehøj
Leichtes Funkfeuer	Grove
Schweres Funkfeuer Herzog	Sønder Omme
Schweres Leuchtfeuer Dieter	Kolding
Morsekennfeuer Dieter	Kolding
Schweres Leuchtfeuer Käthe	Kalundborg
Schweres Funkfeuer 14 OKL	Rønne

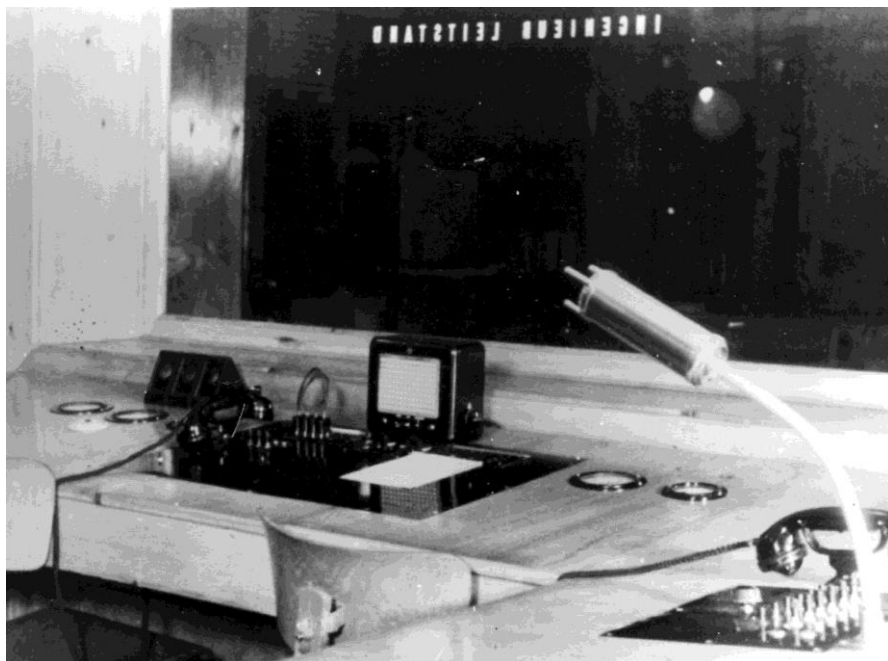
Sidstnævnte svære radiofyr var ikke under kontrol af Grove/Gedhus, men hørte under 1. Jagddivision.

Udover Funk Offizier og Leuchtfeuer Steuerung var de to række kontrolpulte besat af 18 jagerkontrolofficerer (Jlo). Jlo rådede både over HF og VHF forbindelser, og endvidere var de udstyret med projektører til at vise positionen for deres jagerfly på det store glaskort.

Jagerkontrolofficerne eller deputy controllers, som englænderne kaldte dem, var i stand til at lede jagere om dagen, men om natten kunne det være nødvendigt med mere direkte og nøjagtig kontrol, som kun kunne ydes fra jagerkontrolofficerne i radarstationerne.

Der blev lagt stor vægt på, at Jlo og flybesætningerne forstod hinanden og var i stand til at arbejde tæt sammen. Så vidt muligt tilstræbte man, at den enkelte Jlo arbejdede sammen med den samme pilot hver gang.

På den næste række var Grossraumlage Kontrollkarte anbragt længst til venstre. På dette kort blev luftsituationen indtegnet for hele området, og tyskerne lagde stor vægt på referenter under operationer i sektoroperationscentralen. Der var ikke mindre end 10 referenter på forskellige led under operationer. Under operationer blev det store glaskort fotograferet hvert femte minut, og bøger med udskrifter fra jagerreportagen blev opbevaret.

*Ingénieur
Leitstand, hvorfra
man styrede alle
tekniske anlæg i
operationsrummet.
Denne funktion var
bemandet døgnet
rundt. (Ibel)*

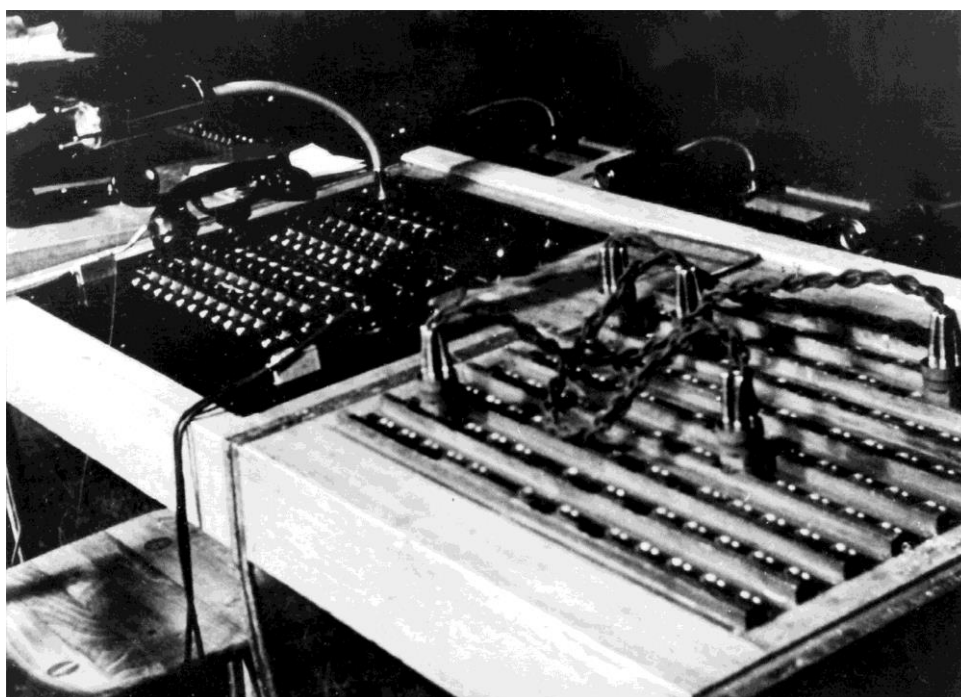
Udover at der blev ført protokoller, blev alle landlinier og radiokanaler monitoreret og om nødvendigt båndet. Båndoptagerne, som dengang var noget ret nyt, befandt sig i et særligt rum i stueetagen, og optagelserne blev foretaget både for at checke radiosikkerheden samt for at yde data ved stabsmøder, som blev holdt efter hver operations afslutning.

Næst i rækken sad vagthavende officer, som tyskerne kaldte Offizier von Gefechtsdienst, der havde ledelsen i rummet, når der ikke var voldsom aktivitet. Hvis større indflyvninger fandt sted blev chef og andre ledende personer tilkaldt.

Gruppen Einsatzleiter var betegnelsen for den officer, der var forbindelsesofficer til de flyvende enheder. Hans arbejdsområde dækkede blandt andet afgivelse af startordrer til jagerne samt at sørge for, at jagerenhederne var i det beredskab, som operationsofficererne gav ordre til. Endvidere orienterede han jagerenhederne om udviklinger i fjendtlige overflyvninger og den generelle situation i luften.

Y-Vermittlung var placeret umiddelbart til højre for Gruppen Einsatzleiter, og her blev de 18 jagerkontrolofficerer stillet igennem til deres radiosendere/modtagere.

Jlo Vermittlung på ydereste højre fløj var på ordre fra operationsofficeren ansvarlig for tildeling af enkelte jagere eller jagerenheder til de 18 jagerkontrolofficerer (Jlo'er). Da han sad umiddelbart ved siden af Y-Vermittlung, var han i stand til at sikre sig, at jagerkontrolofficererne fik tildelt de rigtige sendere og frekvenser. Frekvenserne skiftede dagligt, og under dette system af centraliseret fordeling var det ikke nødvendigt for jagerkontrolofficererne at kende frekvenstillene.

Y-Schalt Pult i 2. Jagddivision i Stade. (Ibel)

Til højre for de fire rækker føringspersonel befandt sig et koblingskort, og bag det var 'Auswertung für feindliche Agenten Versorger' placeret. Her befandt sig en officer med hjælpere, hvis opgave var at vurdere indflyvninger for allierede fly, som foretog nedkastninger til den danske modstandsbevægelse. Det var officerens opgave at indsamle så mange oplysninger som muligt om disse indflyvninger samt at kontakte hærenheder i de pågældende nedkastningszoner, så den tyske værnemagt kunne fange modstandsfolkene.

Fra bagkanten af fjerde række to til næste trin op i sektoroperationscentralen var der 2 meter. Midt i salen var 'Ingenieur Leitstand' placeret med reprotageforstærker (amplifier) og kommandoanlæg. Her var den ledende ingeniør placeret, og han kontrollerede alle kommunikationsfaciliteter i operationsrummet. Han kunne også direkte betjene de forskellige forstærkere og ovennævnte båndoptagere.

Ved siden af hans kontrolrum var der placeret en tavle, som tyskerne kaldt Einsatztafel. Her blev de flyvende enheders status og frekvenser vist.

Balkonen

På balkonen bag Ingenieur Leitstand fandtes filterrummet, som af tyskerne blev kaldt Auswertung. Det stod under ledelse af Flumwachleiter (filterofficer i moderne flyversprog).

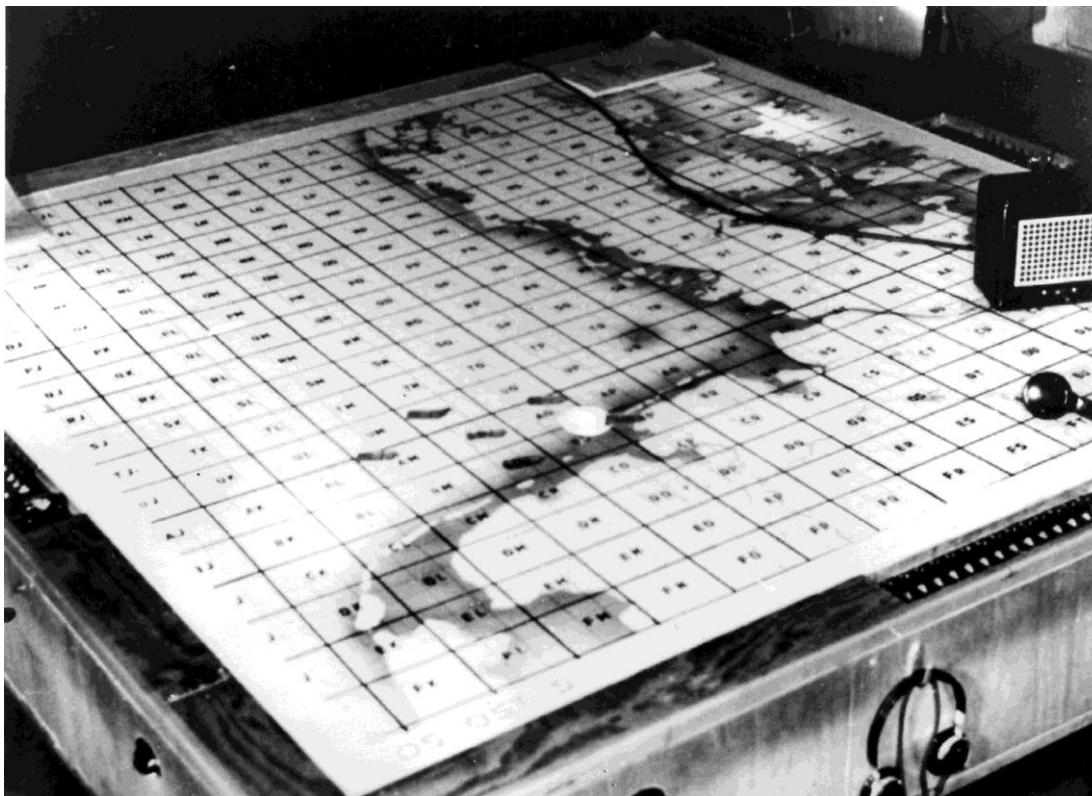
Plotningen af egne og fjendtlige fly var skarpt adskilt. To Fluma-Tische til venstre på balkonen blev anvendt til at skaffe overblik over den fjendtlige fluffsituation.

Et Fluma-Tisch var et vandret plottebord, hvor bordpladen bestod af 2 nedfra belyste glasplader, mellem hvilke der var anbragt et kort med indtegnet kortreferencenet.

På det ene Fluma-Tisch betjentes fjernvarslingsstationerne Skørping (Lindwurm), Skovby (Faun) og Anholt (Adebar). Det andet blev anvendt til Hovvig (Ringelnatter) og Tybjerg (Seehund).

Til højre var et tredje Fluma-Tisch placeret. På det plottede man egne fly. Imellem disse Fluma-Tische var Eigenraum Reporter og Flum Kommandopult placeret. Eigenraum Reporter meldte alt efter kommunikations-situationen de filtrerede plot og det deraf fremståede Luftlagebild tilbage til radarstationer og luftmeldeposter pr. telefon eller radio.

Flum Kommandopult blev anvendt af en filter-forbindelsesofficer, der stod i telefonisk kontakt med radarstationer og luftmeldeposter. Imellem disse to personer var der klemte en kvindelig journalfører.

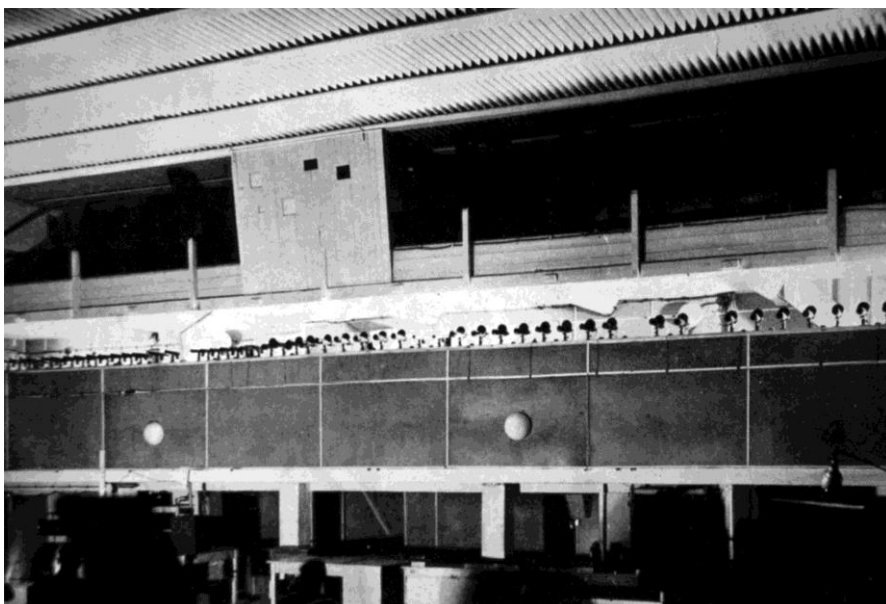

Klotsche Auswertetisch i i operationscentralen i 2. Jagddivision i Stade. Pulten dækker Den tyske Bugt og det meste af Jylland. På bordet ses en række spor, der viser indflyvninger i retning af Wilhelmshaven. (Ibel)

De to Fluma-Tische for Feindlage var bemanded med plottere, der stod i kontakt med radarstationer af første klasse. De ind tegnede plot med fedtstift på den øverste af de to glasplader. Plotterne noterede position, antal, højde og hastighed for ders mål samt det tidspunkt, radaren havde afgivet målingen. Den sidstnævnte information var nødvendig, da der ikke var noget fastsat system for, hvornår man skulle fjerne en oplysning fra glaspladen. Der var ingen fastsat procedure for rapportering eller filtrering af oplysninger, og en stor del af oplysningerne fremkom ved, at forbindelsesofficeren ved Flum Kommandopulten udspurgte den rapporterende i radarstationen. Hvad der ikke ligefrem gjorde systemet mere overskueligt var, at flere af radarstationerne havde radarudstyr, som rakte længere, end kortet dækkede, og der var problemer med at indføre disse plot på Fluma-Tischen. til gengæld dækkede det store glaskort mere end de to Fluma-Tische.

Ved hvert Fluma-Tisch afgav en befalingsmand telefonisk de pålidelige meldinger om fjendtlige spors kurs, position og antal til en række kvindelige lysplottere på varslingssektionens anden etage. Hver af disse kvinder betjenete en række små drejelige projektionsapparater, gennem hvilke de med dertil beregnede lysbilleder i symbolform (pile o.s.v.) kunne projicere de modtagne meldinger op på det rette sted på det store glaskort. For at undgå forvekslinger blev sporene tillige af lysplotterne tildelt hver sit spornummer, der på samme måde projiceredes op på glaskortet. Til brug for meldinger fra Fluma-Tische i Auswertung var der ialt 40 projektionsapparater, som i øvrigt var fremstillet af Leitz og var i stand til at gengive et knivskarpt billed på glaskortet 16.45 meter væk.

Fluma-Tisch III Eigenlage blev hovedsageligt fremstillet ved hjælp af Egon-systemet, og bag dette bord befandt der sig et pejlekort, som hovedsageligt opstod ved hjælp af Y- pejlinger. Ved siden af dette var et vandret plottekort for Fernflugsicherung.

Bageste række i operationsrummet med 'Lichtpunktwerfer für Eigene und Feindliche Verbände' med deres lamper samt plads til Gefechtsschreiber samt Verbindungs Offizier til Horch.

Blitzmädel i Jagdleitzenter Gyges med Lichtpunktwerfer under Exercise Post Mortem i sommeren 1945. På billedet ses britiske officerer sammen med den tyske plottepiger samt Oberst Edzard, der i slutningen af krigen var chef for Fliegerhorst Grove.

I den endelige britiske rapport for øvelsen beskrives pigerne i Jagdleitzenter Gyges som ikke samarbejdsvillige på grund af nazistisk indstilling. Sandheden var dog en lidt anden ...

Lige før øvelsen begyndte, blev en af pigerne voldtaget af en britisk officer og pigerne nægtede at arbejde, før han var blevet fjernet fra øvelsen. Da han blev sendt tilbage til England genoptog pigerne arbejdet.

Ved en skranke bag Fluma-Tischene (Betriebsführer für Fluma-Tische) var placeret fem kvindelige journalførere, der i deres hovedtelefoner havde medhør på varslingen fra de fem fjernvarslingsstationer. Journalførerne havde til opgave at nedskrive samtlige data og tidsangivelser til brug for evt. senere dokumentation af hændelsesforløbet.

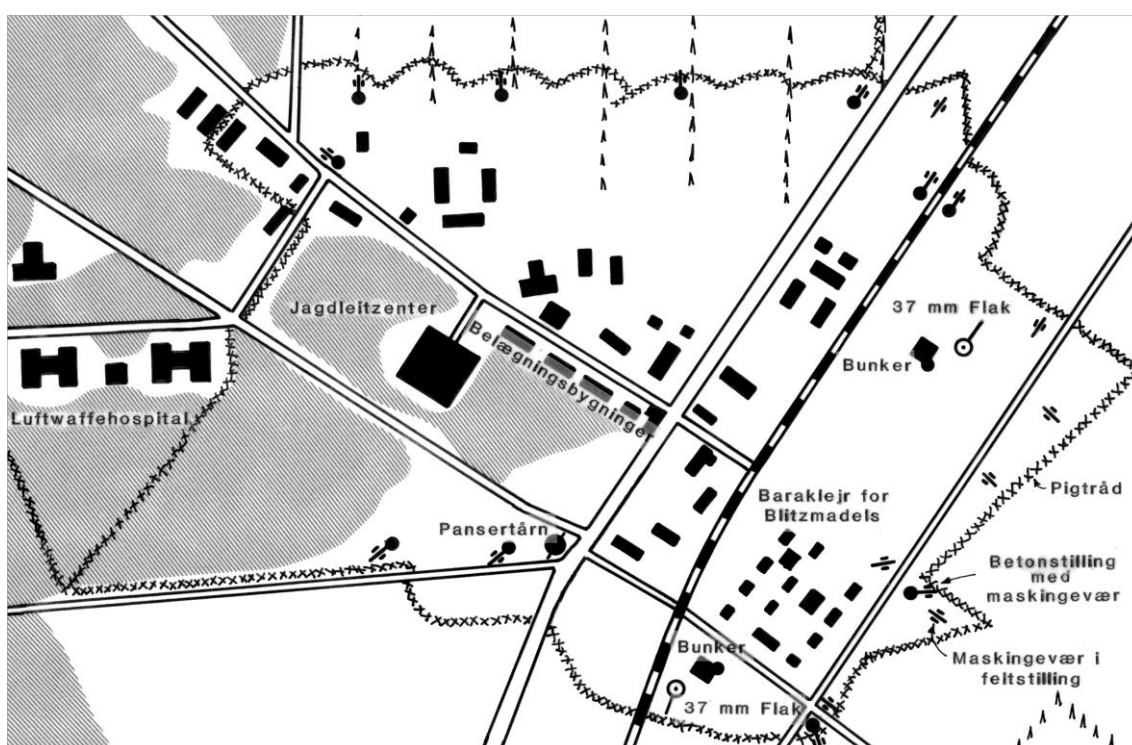
Umiddelbart bag disse fem journalførere var kontrolpulten for totten med højde, mål og hastighed, som var anbragt til venstre for det store glaskort.

På samme række som lysplotterne var yderligere 15 plottelamper placeret. Disse blev anvendt af særlige plottere fra Horchdienst (aflytningstjenesten). Medens de andre projektionsapparater anvendte hvidt lys, anvendte projektionsapparaterne fra aflytningstjenesten gult lys.

Længst tilbage i salen sad fem Gefechtsbildschreiber, som med epidiascoper kunne projicere yderligere oplysninger op på Hauptlage Karte.

En meget stor del af personalet i bunkeren var kvindeligt - især yngre kvinder. De var indkvarteret i et særligt afsnit af lejren, der var afskærmet fra den resterende (og mandlige) del. (Müller)

Tyske radarstationer

Antallet af tyske radarstationer i Danmark varierede meget i løbet af krigen. Det samme gjorde udstyret i stationerne. Ifølge tyske oplysninger så situationen således ud i juni 1944 (angivne udstyr er operative):

Stab II./Ln.Rgt. 222 (o) - Aalborg

Habicht

Hjardemål - 8./Ln.Rgt. 222

1 Wassermann M, 1 Mammut, 1 Freya mit AN u. Kuh, 1 Würzburg Riese mit Gema Zusatz. Tildelt Fernflugmeldemesszug z.b.V. 1.

Lindwurm

Fræer - 9./Ln.Rgt. 222

2 Freya mit AN og 2 Würzburg Riese.

Hyäne

Lyngby - 10./Ln.Rgt. 222

1 Wassermann M, 1 Freya, 1 Freya mit AN u. Kuh, 1 Würzburg Riese og 1 Würzburg Riese mit Gema Zusatz.

Schakal

Skagen - 11./Ln.Rgt. 222

1 Wassermann M, 1 Wassermann S, 1 Freya, 1 Freya mit AN u. Kuh, 1 Würzburg Riese og 1 Würzburg Riese mit Gema Zusatz. Tildelt Fernflugmeldemesszug z.b.V. 65.

Frettschen

Søraa - 12./Ln.Rgt. 222

Ikke operativ.

Stab III./Ln.Rgt. 222 (o) - Herning

Ringelnatter

Kryle - 13./Ln.Rgt. 222

1 Wassermann M, 1 Wassermann S, 1 Freya mit AN u. Kuh, 1 Würzburg Riese og 1 Würzburg Riese mit Gema Zusatz. Tildelt Fernflugmeldemesszug z.b.V. 66.

Hermelin

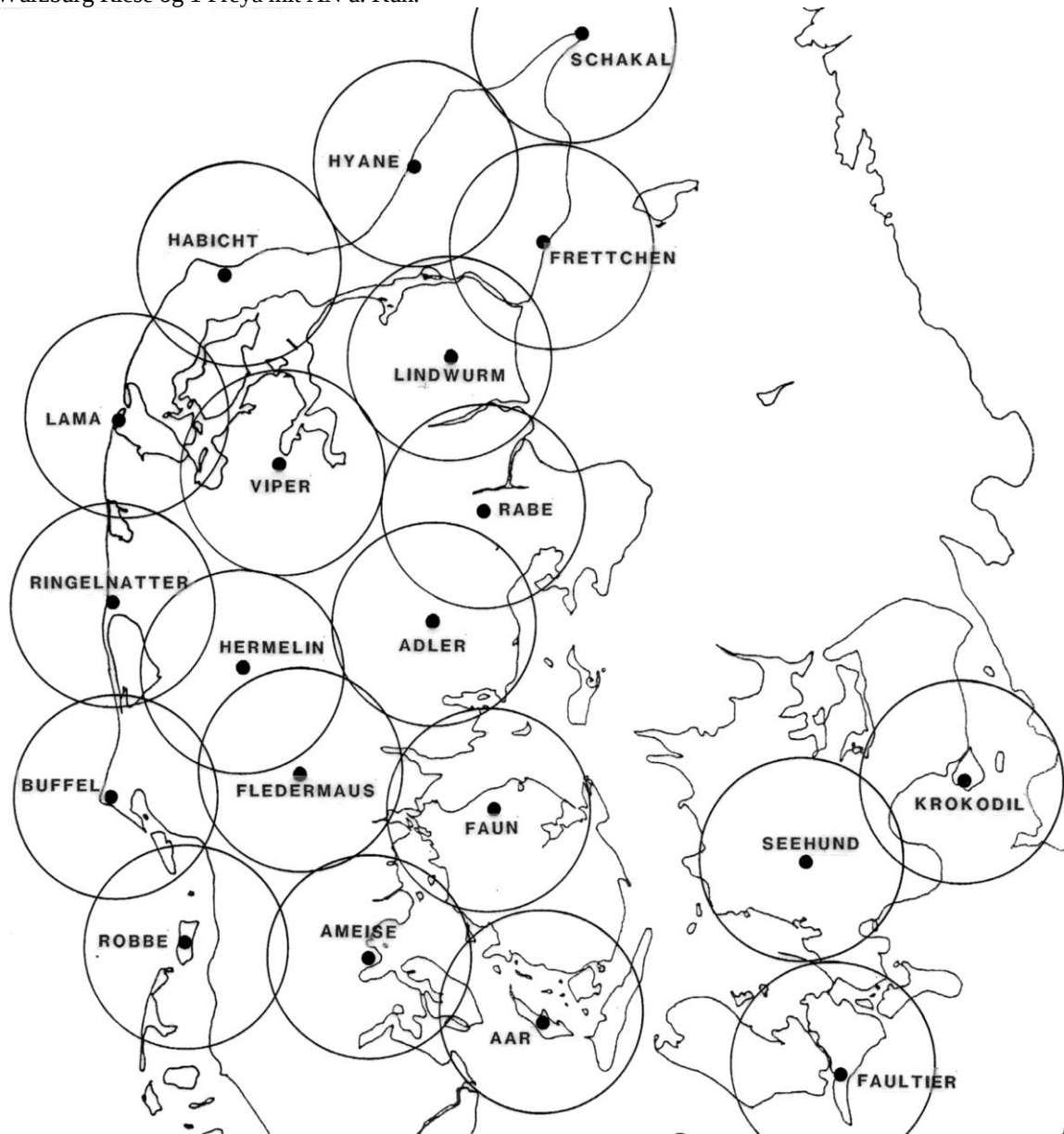
Mosegaard - 14./Ln.Rgt. 222

Ikke operativ.

Adler

Hemstok - 15./Ln.Rgt. 222

2 Würzburg Riese og 1 Freya mit AN u. Kuh.

Lama

Thyborøn - 16./Ln.Rgt. 222

1 Wassermann M, 1 Freya mit AN u. Kuh, 1 Würzburg Riese og 1 Würzburg Riese mit Gema Zusatz. Tildelt Fernflugmeldemesszug z.b.V. 67.

Viper

Skive - 17./Ln.Rgt. 222

Ikke operativ.

Rabe

Lund - 12./Ln.Rgt. 222

Ikke operativ.

Fledermaus

Fitting - 16./LLn.Rgt. 212

1 Freya mit AN, 1 Würzburg Riese og 1 Würzburg Riese mit Gema Zusatz.

Stab IV./Ln.Rgt. 222 (o) - Strib

Seehund

Tybjerg - 20./Ln.Rgt. 222

1 Freya mit AN u. Kuh, 1 Würzburg Riese og 1 Würzburg Riese mit Gema Zusatz.

Krokodil

Kongelunden - 21./Ln.Rgt. 222

2 Würzburg Riese og 1 Freya mit AN.

Faultier

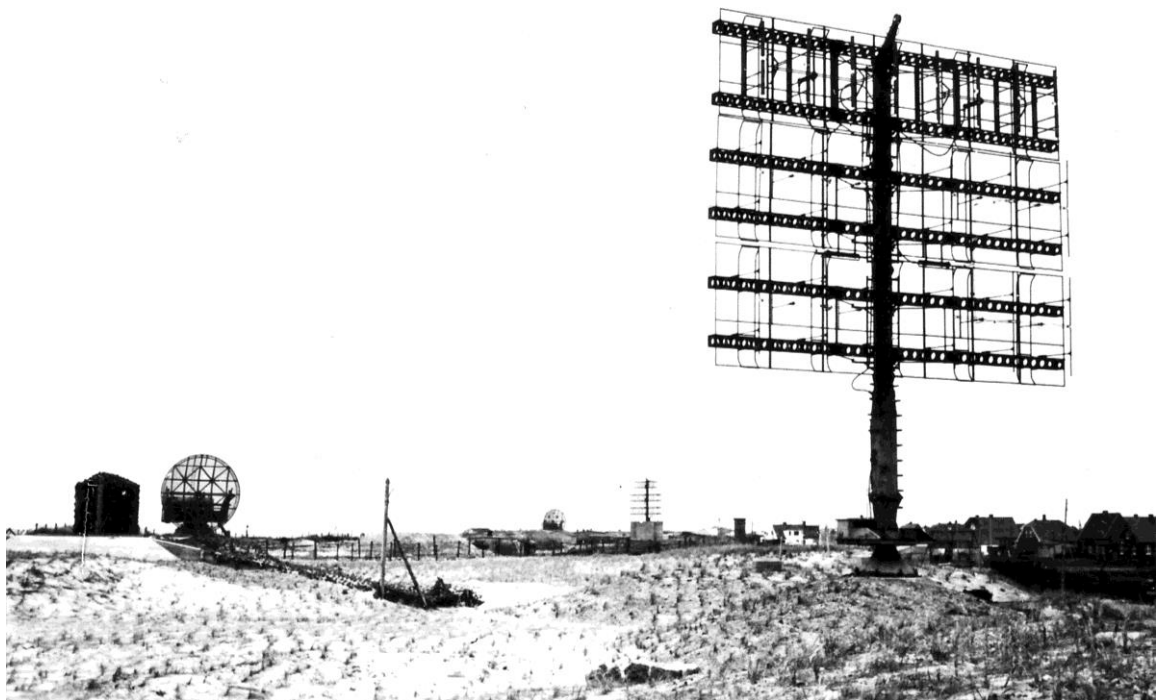
Hesselø - 24./Ln.Rgt. 222

1 Freya mit AN, 1 Würzburg Riese og 1 Würzburg Riese mit Gema Zusatz.

Faun

Skovby - 17./Ln.Rgt. 212

1 Freya mit AN u. Kuh, 1 Würzburg Riese og 1 Würzburg Riese mit Gema Zusatz.

Radarstationen 'Lama' ved krigens slutning. På billedes ses to Würzburg Riese, en Freya LC og en Freya LZ Verbunkert.

Tilkoblet det nordtyske varslingsystem var følgende stationer:

Robbe

Tvismark - 13./Ln.Rgt. 212

1 Wassermann M, 1 Mammut og 2 Würzburg Riese - nicht Nachtjagdfähig.

Büffel

Blåvandshuk - 14./Ln.Rgt. 212

1 Wassermann M, 1 Mammut, 1 Freya mit AN u. Kuh, 1 Würzburg Riese og 1 Würzburg Riese mit Gema Zusatz. Tildelt Fernflugmeldemesszug z.b.V. 2.

Aar

Ærø - 19./Ln.Rgt. 222

1 Freya mit AN, 1 Würzburg Riese og 1 Würzburg Riese mit Gema Zusatz.

Ameise

Barsmark - 15./Ln.Rgt. 212

1 Freya mit An u. Kuh og 2 Würzburg Riese.

Ikke alt var operativ tjeneste. Her ses kvindeligt personale i radarstillingen 'Fledermaus' i færd med at dyrke selleri. Hvis det var muligt forsøgte man at være selvforsynende med grøntsager og visse steder holdt man endog svin.(Flensted)

På Bornholm lå radarstillingen 'Bock' med 1 Freya og 2 Freya mit AN u. Kuh. Stillingen var ikke i stand til at føre natjagere, men den var i hastig udvikling og var i løbet af kort tid oppe på operativ status. Den blev betjent af 8./Ln.Rgt. 214.

Luftmeldeposterne var underlagt Luftnachrichten-Flugmelde- Regiment 101, og deres organisation så således ud i juni 1944:

Stab VII./Ln.Flum.Rgt. 101	Aarhus
23./Ln.Flugm.Rgt. 101	Kolding
24./Ln.Flugm.Rgt. 101	Odense
25./Ln.Flugm.Rgt. 101	Aarhus
29./Ln.Flugm.Rgt. 101	Vorupør
1./Mar.Ln.Flugm.Rgt. 101	København
2./Mar.Ln.Flugm.Rgt. 101	Aalborg

Radiokaldesignaler

Hovedparten af radiokaldesignalerne skiftede dagligt eller ugenligt, men visse kaldesignaler blev anvendt igennem længere tid. Dette gjalt f.eks. ofte for flyvende enheder og natjagerenheder anvendte en overgang faste kaldesignaler, hvor 2. Jagddivision havde trænavne, 3. Jagddivision fiskeravne og 1. Jagddivision plantearvne.

NJG 1	Schellfish	I./NJG 1	Delphin	II. /NJG 1	Karpfen
III. /NJG 1	Wall	IV. /NJG 1	Kabeljau	NJG 2	Tintenfisch
I. /NJG 2	Forelle	II. /NJG 2	Sardine	III. /NJG 2	Stockfisch
I. /NJG 3	Ahorn	II. /NJG 3	Flunder	III. /NJG 3	Zeder
IV. /NJG 3	Esche	NJG 4	Leopard	I. /NJG 4	Tiger
II. /NJG 4	Löwe	III. /NJG 4	Panther	5. o 6. /NJG 4	Jaguar
NJG 5	Salm	I. /NJG 5	Nelke	II. /NJG 5	Schlei
III. /NJG 5	Hering	IV. /NJG 5	Barsch	NJGr. 10	Rose

Telegrafisten i en natjager var nødt til at medbringe en skriftlig netordre på hver mission. Der var et utal af frekvenser, kaldesignaler og kodebetegnelser, som han skulle holde rede på. Radioerne var ikke som i dag med forud indtastede frekvenser og automatisk kalibrering. Under en mission skulle radiooperatøren være parat til at skifte fra en radarstations frekvens til en anden i løbet af et øjeblik og uden brug af lys i cockpittet.

Dertil kom så oversigter over radiofyr, divisionsfrekvenser, Korpsführungswelle, Geschwader- og Gruppefrekvenser etc. Yderligere skulle radiotelegrafisten holde styr på de forskellige kendingssignaler, som luftværnsskytset kunne afgive ved hjælp af lysgranater, hvor Stettin f.eks. havde to lysgranater side om side i den vestlige del af byen, medens Danzig havde tre lysgranater side om side. Natjagerne kunne også få identifikationssignaler fra lyskaserne, hvor Kiel f.eks. anvendte fire lyskastere i nordøst for Eckenförde. Tre af lyskasterne blev samlet i een kegle, medens den sidste lyskaster lyste lodret op i himlen. Hamburg, der flyvemæssigt ikke ligger langt borte, anvendte fire lyskastere der to og to dannede et stort V på himlen.

Auswertetisch i operationscentralen i radarstationen Büffel ved Blåvand. Officeren til højre i billedet er kompagnichefen, Oberleutnant Paul Pleines. Hans to delingsførere var Erich Wenner og Ernst Marock, hvor førstnævnte ligesom Pleines uddannet som jagerkontrolofficer. (Pleines)